

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Ramon Goikoetxea Berra
Hondarribia,
Gipuzkoa
(1931)

Aurkibidea

Biografia

Montañenea baserrian jaioa, bost senidetan zaharrena. Aita bertakoa zen, eta ama Iparragirre baserrikoa. Baserritik bizi ziren, aita kaminero lanetan ere ibili zen arren. Joxe Ramon Biteriko eskolara joan zen, baina gutxi; umetatik lagundu behar izan zuen etxean: behiak gobernatzen, baratzean... Amari Irungo plazara tratua eramaten laguntzen zion, eta esnea partitzen ere ibiltzen zen. Madrilan egin zuen soldaduska, eta 26 urterekin itsasoan hasi zen, arrantzale: bost urte egin zituen Pasaiaik Terranovara joaten, bakailaotara, eta gero Hondarribiako ontzi txiki batean ere ibili zen, atunetan, legatzetan eta antxoatan.

Zintak

HON-065

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-10-14
- **Iraupena:** 66 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

HON-066

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-10-14
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Aita kaminero lanetan ibili zen

- **Erref:** HON-065/003
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:02:51. **Bukatu:** 00:05:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Baserritik bizi ziren. Hamar bat buru izatera iritsi zen, baina umetan baratzea zuten gehiago. Aita kaminero ere ibili zen; astean behin Pasai Donibanera joaten zen. Baserriko lanak. Baratzeko berdura.

2. Amari eta aitari laguntzen umetatik

- **Erref:** HON-065/004
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:05:46. **Bukatu:** 00:08:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Ama Irunera joaten zen saltzera Irunera, tranbian; berak karretilarekin lagundu izan dio, oinez. Postua. Bera zen zaharrena. Arrebei ilea ondo jartzen ibiltzen ziren aita eta bera. Potajea egiten. 26 urte arte baserriko lanetan.

3. Eskolan baino hobeto lanean

- **Erref:** HON-065/005
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:08:03. **Bukatu:** 00:11:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Umetako lanak, baserrian. Batzuetan eskolara joan gabe geratzen zen, eta nahiago zuen hala. Biteri eskolan jo egiten zieten, erdaraz ez zekitelako. Neskak eta mutilak aparte. Soldadutzara joan zenean ikasi zuen erdaraz, Madrilen; kamarero egon zen. Etxean gehiago ikasi zuen eskolan baino, aitonak erakutsita.

4. Txoritan amuarekin eta tiragomarekin

- **Erref:** HON-065/006
- **Iraupena:** 0:04:07. **Hasi:** 00:11:04. **Bukatu:** 00:15:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Umetako jostaketak. Pilotan ibiltzen ziren frontoian, askotan hanka-hutsik. Txoritan, amua jarrita hegaberak harrapatzen. Alkabana, birigarroa... Tiragomarekin ere ibiltzen ziren. Pareta txoria. Erreklamoa, sarearekin.

5. Jaizkibelera inaurkin bila

- **Erref:** HON-065/007
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:15:11. **Bukatu:** 00:18:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Jaizkibelera joaten zen segarekin, inaurkina eta garoa ebakitza. Gurdiarekin joaten zen. Egun guztiko lana zen. Zakotea. 200dik gora baserri zeuden. Kantinan gurdiak ilaran, eta denak barruan. Behien jatena. Plaiaundira joaten ziren belarretara, Irunera.

Transkripzioa

-Hemen, baserriko lanak behie azpian iteko ta...

-Klaro, mendira. Jaizkibelera. Segar bizkarrian hartu ta martxa, hamalau urtetako bidaltzen ziguten.

-Segar bizkarrian, ordun, Jaizkibelera, ta han nun, ze hartzen zenuten...

-Ui, zera, inaurkina're bai ta garua're bai ta danetik; segun, batzutan goian inaurkina, hor bihian, beriz, garua ta, zagona!

-Kantina inguru hortan?

-Bai... Aurreko! Pasaiko mugain joaten giñen. Pasaiko paretan kontrara iya gurdiya kargatzeko. Hango muga. Tokitan dago hemendik, e!

-Eta gurdiakin harain joateko...

-Bai. Hor bada, hor bide txarra da baiño, bai, bai. Kantinatik sartu, ordun ez zan bide hori, e!, ordun dana gurdi bidia zagon. Hor ibiltzen giñen.

-Lan gogorra izango zen hori...

-Bueno! Egun guziya, [...] ekartzeko.

-Ze eramaten zenuten etxetik, mokadun bat?

-Klaro. Zakotia deitzen genion guk, zakotiakin juaten giñan, [...].

-Ta zakotian zer?

-Ui! Tortillan bat edo, zer dakit ba, sardin zaharrak igual, negua baldin bazen, talo zahar bat, ta ogiya ta, zahato ardua.

-A, ardua...

-Ordun zahatua.

-Ta baserriarrak denak hara joaten zian...

-Bai. Jaizkibel dena iya garbitzen zen-ta orduan, sekatzzen zen-ta! Ezin billatuik! Jende asko. Gero, aziendak zien hor, jan itten zuten ta, joe, gurdiyan biltzeko... Orduan hemen dena gurdi bidia baitzen! Zenbat... Hondarbiyan zenbat zien, berrehun ta zenbat baserri, denbo batian? Zer, denak [egualdi txarra bazagon, denak ebakitzea, gero honea ekartzeko]. Hola ibiltzen giñen. Ta geo polita zena, e, kantinako zea hortan, gurdiyak denak illeran, illunabarrian, denak kargatuak. Ta denak traguak ittera, kantinara. Dibersiyo bat zen hura, e! Gu gustura ibiltzen giñen! Sosik irabazten ezer ez, baiño,...

-Baiño lagun artia bai.

-Bai, bai. Hori polita zen, e!

-Ta behiek lana emango zuten-edo, jaten, jatena ta...
 -Klaro! [...] bertan! Remolatxak diela ta belarrak-eta bildu, ta hemen, gañea, dena orduan... asko... Plaiaundira joaten giñen gu belarreta hemendik, e! Lehen esan nizun, noski. Ta attak neri, attakin goizin joana ebakitzero, berriz elkartu gera ta nik behiak lotu, gurdiya hartu, "bestaldian guardiak galdetzen baditek, hamalau urte dittukela". Zenbat izango nittun, hamabi urte ez nittun izango! Ta orduko nola jarriyak giñen gu! Mutil koxkorra [...].
 -Hamabi urtekin zu bakarrik?
 -Zer ba? Nik lotu behiak eta Irunera, kalle Fuenterrabian barrena gora.
 -Belarretara?
 -Bai. Belarra billa.
 -Hemen inguruan ez zen nahikua?
 -Bai zea, asko, behi asko zeuden han ta, danak, mutur guziyak, joe, bati bestiri ezin kendurik.
 -Dena garbi-garbi.
 -Bai, ondo! Uan bezela.
 -Ta belarra, zuk orduan segan, hamabi urtekin...
 -Dena! Dena! Ui, zer ba?
 -Jo, ordun, [gaur] ezer ez nakin, baiño, attakin [ahaleg...] haren atzetik nik'e zerbatte, hola ikasi gendun.

6. Belar metak egiten; behien jatena

- **Erref:** HON-065/008
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:18:36. **Bukatu:** 00:21:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Erremolatxa eta arbia. Belar metak nola egin. Ziria ondo sartuz gero, ez dago hankarik jarri beharrik. Zakua jartzen zioten gainetik. Gaur egungo kontuak.</p>

Transkripzioa

-Ta behientzat remolatxa...
 -Ta arbiya-ta, gero belarra, belar ondua, negurako.
 -Ta hemen bazen belar metarik?
 -Bai, bai, itten nun, joe... Neonek itten nittuen azken aldera bai hamar meta, ederrak gañea!
 -Hamar, e!
 -Nik hemendik [...] baserri aurre hori dana nik ibiltzen nuen, ni hura [...] hura're bai, ta gero han kanposantu atzian'e itten nittun metak.
 -Ta, nola, meta iteko, lehenengo...
 -Ziriya sartu ondo.
 -Ziriya? Ta ze egur?
 -Ze egur? Alkazia-ta, hola, billatzen zena, alkazia onena.
 -Ta gero hankak?
 -Gero lau hanka jartzen genittun, baiño gero azkenian batere ez. Zulua in zeakin, taturua mouko zera batekin, ta asko sartu. Ta askoz hobeto egoten zen.
 -Hankekin baiño hobeto, hola?

-Haiziakin, hanka berak meta [... itten]. Batek: "biaje ederra eman bihar dik, meta horrek!". Hari bota ez, biño guriak'e ez. Nik ikusi bainun nola iten zan ta: sartu ondo; ziri ona. Asiento earrin. Hola ibiltzen giñen.

-Ta belar meta iteko, gero gañian igotzen ziñeten?

-Bai, klaro!

-Bat gañian ta bestia behetik?

-Behetik bota. Sardiyakin, bai.

-Sardiakin?

-Hola, hola ibiltzen giñen.

-Ta gero? Gañian jartzen zenuten zerbait?

-Zakua. Ondo itxi ta geo gañetik zakua lau harrikin o lau egurkin, zintzillik, [...] gabe. Azkenekuak hemen nittun, bi meta haundi. Ta igande batian norbattek su eman. Oain dela urte gutxi, e!

-Su eman?

-Hoi ejuka, ni siestan ta meta erretzen. Meta erretzen?

-Uste genun itzaliko zala ta [berdiña ez itzali!]

-Ezin da itzali?

-Ezin da itzali. Geo pasatzen zen zera, Lezoko bat, hemen munizipal dagona. Hura baserritarra da, ta... "Ez da itzaliko! Hobe'zu hori bota! Bestela bestia erreko dizu!" Kauen diez! Harek Land Roverrakin sartu zan hemendik, lotu, harek bota. Ta kendu bestiai, bestela, ezpaitzen itzaltzen, itxiya ta sua dana. Hemen ibilli giñen, igande batian. Uan dela dozena bat urte edo. Zazpi urte bada nik utzi nittula. Jo zian, zea, perlesiya edo zera hori, tronbosis ta ordun kendu nittun danak. Geo ya jubilatatu gaiñez ta...

-Baiña, lehen, hamar meta. Hamar meta.

-Bai, bai, itten genittun!

-Ta arbiya ta remolatxa ta hori noiz ereiten zenuten?

-Hori udan [...]. Martxo-apirillian. Ta arbiya berandugo, abuztuan, arbiya iraillan, San Lorenzotan, noiz da San Lorenzo? Abuztun [aurrenien], bai, abuztun, orduntxe, abuztun sasoi ona.

7. Ilargiari begira

- **Erref:** HON-065/009
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:21:44. **Bukatu:** 00:22:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Ilargiari begiratzen zioten batzuetan. Belarretarako. Egurra mozteko ere bai. Hazia bota, lorea ematen duten landareak ilberrian.

8. Lanpernetan, aitarekin

- **Erref:** HON-065/010
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:22:59. **Bukatu:** 00:25:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Itsasoa » Arrantza motak » Harraldeko arrantza

Laburpena:

Itsasoari lanpernetarako begiratzen zioten. Aitak hartutako lanpernak berak eramaten zituen etxera. Amak saltzen zituen, gordinik zein beroak. Lapak. Lapakia. Salabardoa.

9. Aingirak harrapatzen, errekan

- **Erref:** HON-065/011
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:25:20. **Bukatu:** 00:27:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Arroketan ez zu arrantza askorik egin, errekan gehiago. Aingira asko zegoen. Harrapatu eta guardasol barrenera sartzen zituen aingirak. Angulak. Perretxikotarako ohiturarik ez zuten. Gaur egungo kontuak.

10. Sendabelarrak; mediku gutxi lehen

- **Erref:** HON-065/012
- **Iraupena:** 0:04:09. **Hasi:** 00:27:02. **Bukatu:** 00:31:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuek eta sasimedikuek

Laburpena:

Kamamilotara urtero joaten ziren. Pasmu belarra ona da zaurientzat; istripua izan zuen batean nola lagundu zion. Udan hartu behar da eta lehortu. Berbena. Kontsurta belarra. Medikuek bizikletan eta oinez ibiltzen ziren lehen.

11. Lurra gozatzeko, hondarra; uztarria

- **Erref:** HON-065/015
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:33:40. **Bukatu:** 00:37:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Lurra nola goxatzen zuten, hondarra botata. Marinako eliza ondora joaten ziren hondar bila. Guardari pezeta bat ematen zioten gurdiko. Eskuz kargatzen zuten. Goldearekin ematen zioten buelta lurrari, behiarekin. Uztarria nola lotu. "Uztarri estalkiya".

12. Izeba esnea saltzen; egunero babarruna jaten

- **Erref:** HON-065/016
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:37:10. **Bukatu:** 00:40:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Esnea Hondarribian bertan saltzen zuen izebak, astoarekin. Marinara joaten ziren baserritar asko. Arrain saltzaileak etxera joaten ziren saltzera. Egunero babarruna jaten zuten, igandetan izan ezik. Gaztainak.

13. Beheko sua sukaldean

- **Erref:** HON-065/017
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:40:00. **Bukatu:** 00:43:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Sukaldean beheko sua zuten. "Lagatza", "labetxua" eta "hiru zangukua". Egurra. Lurrezko ontziak. Bakoitzak bere plateretik jaten zuen. Pitarra edaten zuten. Garlian ekartzen zuten, eta barrikara pasa.

14. Gerra nola hasi zen eta nola bukatu

- **Erref:** HON-065/018
- **Iraupena:** 0:04:26. **Hasi:** 00:43:09. **Bukatu:** 00:47:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

Gerra hasi zeneko kontuak. Etxetik atera zituzten. Granada erori zen etxera, eta aita airean bota zuen. Metraila puskak biltzen, jolasteko. Beste baserri batzuetara joaten ziren lotara. Hondarribia hutsik geratu zen. Nazionalak sartu zirenean, Arma plazan zeuden. Festa. Balears ontzian hil ziren gazte asko.

15. Nafarroara errotara; kontrabandoa

- **Erref:** HON-065/019
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:47:35. **Bukatu:** 00:51:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra ondoren goseak egon ziren kaletarrak, arrantzaleak eta. Baserritarrek ez. Ogirik ez eta errotak itxita; Nafarroara. Aita eta lehengusua joaten ziren, eta bera inbidiatan. Hendaiatik ogi zuria ekartzen. Karabinero batek pasatzen uzten zien. Kontrabandoan pianoa eta motoa ere pasatu zituen batek.

16. Kontrabandoa, Guardiak kontrolatuta

- **Erref:** HON-065/020
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:51:10. **Bukatu:** 00:52:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Kontrabandoa: angulak; bidean jaten zituzten kontrabandistek, zakua zulatuta. Guardiak kontrolatuta izaten zituzten. Hariak jartzen zituzten bideetan, pasa ziren ala ez jakiteko.

17. Artoa eta babarruna entregatu beharra

- **Erref:** HON-065/021
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:52:13. **Bukatu:** 00:53:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Artoa, babarruna eta patata Amuten entregatu behar izaten zituzten. Jaizkibeldik barrena patata kontrabandoa. Errazionamendua.</p>

18. Txerria hiltzen

- **Erref:** HON-065/022
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:53:59. **Bukatu:** 00:56:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Txerria hiltzen zuten, urtean bat. Auzoko bat ibiltzen zen hiltzen. Isilka ere hiltzen zituen hark. Urdaizpikoa gatzetan jartzen zuten. Odolkiak eta txorizoak egiten zituzten. Postreak.

19. Gaztetako ibilerak, Errandonean

- **Erref:** HON-065/023
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:56:12. **Bukatu:** 00:59:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Baserritarren arteko elkarlana. Auzolanari "pajina" esaten diote; bideak konpontzen. Dantzara Irunera joaten ziren, Anakara. Etxe laguntza. Errandoneara joaten ziren, han serenorik ez zelako izaten.

20. Bandoa jotzen; hiletetarako abisua

- **Erref:** HON-065/024
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:59:21. **Bukatu:** 01:01:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Bandoa jotzen zuten eliza atarian, meza ondotik. Xelestino. Hiletetarako deia mutikoek egiten zuten baserrietan, kalean emakume batek; afaltzen ematen zieten. Lezoko mugara joan ziren behin, azkenengo baserrira. Hiletak.

21. Jasotzaileak, hilkutxa eramaten

- **Erref:** HON-065/026
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 01:01:58. **Bukatu:** 01:03:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

"Jasotzailiak" ziren hilkutxa elizara eramaten zutenak. Artzuko errotara joan zen aita, hango amona hil zenean, jasotzaile asko behar zituztelako. Elizatik kanposantura ere bizkarrez. Aingerua. Gaubeila. Lutoa.

22. Elizaren indarra

- **Erref:** HON-065/028
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 01:04:08. **Bukatu:** 01:06:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Elizan baserri bakoitzak bere aulkia zeukan. Amonaren aulkia. Parrokiara eta Guadalupera joaten ziren. Bezperetara gutxi joan zen. Luistarren kongregaziokoak hilero Jauna hartzera. Don Pedro apaiza. Dena bekatu. Misioak eta fraideen sermoiak.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-01-17

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com